

OFFICIAL PRESS RELEASE

19 Ma'asi 2020

'Oku mateuteu 'a e ngaahi Pangikē' ke tali ha ngaahi uesia mei he Kolona Vailasi

Na'e lipooti 'e he kovana' 'o pehee' ko e ngaahi tefito'i me'a ngāue faka'ekonomika' 'oku' 'i he tu'unga mālohi, ka neongo ia' 'oku fakafuofua 'e 'i ai 'a e uesia lahi 'e he COVID-19 'a e ngaahi 'akauni palanisi fakatu'apule'anga', pa'anga mohe', ngaahi 'akauni 'a e pule'anga', pea pehē foki ki he ngaahi tupu faka'ekonōmika. 'Oku' 'i ai 'a e ngaahi sekitoa mahino 'e uesia 'i he tafa'aki ki he fēfakatau'aki', fefolau'aki', pea pehē foki ki he sekitoa folau'eve'evā. 'E hoko atu ai pē ki he nounou 'i he ngaahi kolona 'oku' tuku atu', ko hono toloi 'o e ngaahi polōseki' mo e ngaahi polokalama lalahi, pea pehē foki ki he fakasi'isi'i 'o e ngaahi houa ngāue 'i he ngaahi ngāue'anga 'o a'u ai ki ha tu'unga 'oku' to e si'isi'i ange ai 'a e ngaahi fiema'u pea pehee foki ki he ngaahi 'ekitiviti' faka'ekonōmika. 'I he'ene pehē, 'oku' fakafuofua ai 'e he Pangikē Pule 'e holo 'a e tupu faka'ekonōmika ki he 2019/20 'o si'i hifo 'i he peseti 'e 3 pea 'e malava pē ke to e holoki.

Ka 'i he makatu'unga mei he tu'u laveangofua ke uesia 'e he COVID-19 'a e tu'unga faka'ekonōmika', na'e fakahoko ai 'a hono siofi 'e he Poate 'a e kau Talēkita 'a e Pangikē Pule 'a Tonga' 'a e ngaahi fokotu'utu'u ngāue ke tokoni'i 'a e tupu faka'ekonōmika', ka 'i he taimi tatau kei tauhi pē 'a e ma'uma'uluta 'o e ngaahi ngāue fakapa'anga.

Na'e fakafiemālie pē ki he kau talēkitā 'i he mahino 'oku' 'i he tu'unga mālohi fe'unga á e ngaahi pangikē pea pehee ki he'enau ngaahi sino'i pa'anga tefitō pea mo e lahi fe'unga 'a 'enau pa'anga ngāue' ke tali ha ngaahi uesia mei he kolona vailasi

Na'e tali ai 'e he Poate 'a e ngaahi fokotu'utu'u ngāue ke tokoni'i 'a e ngaahi pangikē ki hono fakangatangata 'a e ngaahi uesia 'a e kolona vailasi ki he tu'unga faka'ekonōmika pea pehē foki ki hono fakahoko 'a e ngaahi tefito'i sēvesi fakapa'anga ki he ngaahi 'api' taautaha pea mo e ngaahi pisinisī foki.

1. Fakalahi 'a e pa'anga ngāue 'a e ngaahi pangikē 'oka fiema'u
2. Ko e tu'unga lolotonga 'o e sino'i pa'anga tefito 'a e ngaahi pangikē 'oku' fe'unga ke ne matu'aki ha ngaahi fakatamaki 'e ala hoko, pea 'oku' 'ikai ha liliu 'e fiema'u 'i he taimi'ni.
3. Fakafaingofua'i 'a e ngaahi tu'utu'uni fekau'aki mo e fakafetongi pa'anga muli' 'oka fiema'u
4. Hokohoko atu pē 'a e founa lolotonga ki hono fakatau 'a e ngaahi pōnite 'a e Pule'anga' 'oka fiema'u
5. Fakataha fakauike mo e ngaahi pangikē ke fakapapau'i 'oku' tonu e ngaahi fetu'utaki', mateuteu fe'unga pea 'omai mo ha ngaahi founa ngāue kuo 'osi fakapapau'i 'oku' lelei
6. Hokohoko atu hono fakahā ki he fonua' 'a e ngaahi fokotu'utu'u ngāue ke tokoni ke nau toe mateuteu ange pea mo fakahoko 'enau ngaahi ngāue fakapa'anga' 'i ha ngaahi founa 'oku' fakapotopoto

Na'e talatalanoa foki 'a e Pangikē Pule mo e ngaahi pangikē' pea 'oku' tu'u mateuteu 'a e ngaahi pangikē ke tokoni ki he'enau kau kasitoma' 'oku' uesia 'e he kolona vailasi 'o fakatatau pē ki he fiema'u 'oku' mo e tu'unga 'oku' 'i ai 'a e kasitoma' takitaha. Ko e ngaahi founa eni 'e malava tokoni atu ai 'a e ngaahi pangikē:

1. Holoki pe toloi 'a hono tā fakafoki 'a e sino'i nō ka e tā fakafoki pē 'a e totongi tupu 'i he nō, fakataimi.
2. Fokotu'utu'u fo'ou 'a e ngaahi aleapau nō ki he ngaahi pisinisi kuo fakasi'isi'i 'a 'enau houa ngāue, tautautefito ki he sekitoa takimamata' moe ngaahi sekitoa fekau'aki' 'o hangē koe fefolau'aki'
3. Fokotu'utu'u fo'ou 'a e ngaahi aleapau nō ki he ni'ihii kuo tukuange mei he ngāue
4. Fakalōloa atu 'a e ta'u ke tā fakafoki ai 'a e nō ke malava 'o holo ai 'a e mahu'inga 'o e tā nō
5. Holoki e totongi tupu he ngaahi nō 'o fakatatau pe ki he keisi takitaha
6. Faka'atā ha ngaahi nō taimi nounou 'oka fiema'u

'Oku faka'ai'ai atu heni ki he kau kasitoma 'a e ngaahi pangikē ke nau fakatalatalanoa ki he'enau ngaahi pangikē fekau'aki mo 'enau ngaahi tu'unga fakapa'anga.

'E hokohoko atu ai pē hono muimui'i ofi mo hono siofi 'e he Pangikē Pule' 'a e ngaahi uesia 'a e kolona vailasi ki he tafa'aki fakapa'angā' mo e tu'unga faka'ekonōmika, pea mo tu'u mateuteu ke liliu 'a e ngaahi fokotu'utu'u ngāue fakapa'anga' 'o ka fiema'u ke kei tauhi pē 'a e ma'uma'uluta 'o e ngaahi ngāue fakapa'anga.

Ki ha ngaahi fakamatala fakaikiiki kātaki 'o fetu'utaki ki he:

Tafa'aki 'Ekonōmika

Telefoni: (676) 24 057

Fax: (676) 24201

Email: nrbt@reservebank.to